

coronarius L.), рудбекія ширшава (Rudbeckia Nigra L.). Учні також запропонували підселення трав'янистих рослин із дикої природи аби створити острівці природних екосистем.

Практика виконання студентами самостійних та індивідуальних (творчих) завдань засвідчила широку можливість їх використання для оволодіння новими технологіями навчання та вивчення біорізноманіття.

Література

1. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учебн. пособие для студ. пед. вузов и систем повышения квалификации педагогич. кадров /Е.С.Полат, М.Ю.Бухаркина, М.В.Моисеева, А.Е.Петров: Под. ред. Е.С.Полат. – М.: Издательский центр «Академия». 2003.–272 с.
2. Стан природного середовища та його охорона на Сумщині. Природно-заповідний фонд області. Книга 3. Ред. кол.: К.К.Карпенко (головний редактор), М.П.Книш та ін. – Суми: Джерело, 1999. – 118 с.
3. Суряднова В.П. Проектна технологія в екологічному вихованні учнів сільських шкіл. Екологія і раціональне природокористування: зб. наук. прац. – Суми, - 2008.
4. Тагліна О.В. Метод проектів на уроках біології. – Х.: Вид-во «Ранок», 2010. – 160 с.

ВПРОВАДЖЕННЯ ІДЕЙ А.С.МАКАРЕНКА У РОЗВИТОК ЗОВНІШНЬОЇ ТЕХНІКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Тарасевич Н.М.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка

Спостереження за діяльністю студентів на педагогічній практиці виявляють бар'єри, що перешкоджають ефективній взаємодії з класом, серед яких вагомим місцем посідає недосконале володіння зовнішньою технікою: надмірне жестикулювання, метушня біля дошки або закам'янілість, монотонність, безбарвність мовлення, брак навичок виразного читання. У поставі багатьох студентів привертає увагу сутулість, опущена голова, безпомічні рухи рук, які крутять ручку, зім'ятий конспект, різноманітні предмети. Знаковим є і невміння використовувати дистанцію у спілкуванні, тенденція до її збільшення, що формалізує взаємодію з учнями. Багато індивідуальних недоліків у мовленні — нечітка дикція, невміння знайти оптимальний варіант гучності. Усі ці показники виявляють невпевненість, слабку педагогічну позицію, а це читається учнями як фахова неготовність учителя, не сприяючи його авторитетові.

Антон Семенович Макаренко неодноразово підкреслював необхідність для вчителя володіти прийомами організації власної поведінки і впливу на учня. Він увів для позначення цього явища поняття „педагогічна техніка“, яке має нагадувати педагогові про необхідність дбати не лише про сутність нашої діяльності, а й про форму вияву своїх намірів, свого духовного потенціалу. Адже „вихованець сприймає вашу душу та ваші думки не тому, що знає, що у вас на душі робиться, а тому, що бачить вас, слухає вас“ [1, с. 163]. Зовнішня педагогічна техніка як сукупність професійних умінь не може бути дрібницею, про що зауважував А.С. Макаренко : "Для мене стали вирішальними такі "дрібниці" : як стояти, як сидіти, як підвестися зі стільця, з-за стола, як підвищити голос, усміхнутися, як поводитись" [1, с.215]. Значущість зовнішньої техніки полягає у володінні

вмінням втілювати внутрішнє переживання у тілесну природу : міміку, голос, рухи, мовлення. Саме завдяки ефективній невербальній поведінці вчитель демонструє впевненість, внутрішню силу, транслює спрямованість на діалог з учнями, досягає естетизації середовища спілкування, його природності.

Робота над зовнішньою технікою майбутнього вчителя має йти паралельно з відпрацюванням внутрішньої техніки : як вияв внутрішньої техніки і як засіб впливу на неї (через фізичний стан на психічний - налаштування на творчу діяльність). За програмою з основ педагогічної майстерності [2] робота над нею розпочинається з першого курсу .

На заняттях звертається увага на імідж педагога, шляхи досягнення зовнішньої виразності вчителя, вимоги до зовнішнього вигляду педагога: естетична виразність, елегантність, привітність, зібраність, стриманість, відчуття впевненості й гідності, доцільність. Вияв їх в одязі, поставі, міміці, рухах.

Програма передбачає ознайомлення з невербальною комунікацією, засобами статичної і динамічна експресії у мові тіла, корекцією постави для досягнення естетики пози, ходи. Студенти мають розуміти мову жестів, знати їх класифікацію, вимоги до жестикуляції. Особлива увага приділяється досягненню візуального контакту, використанню міжособистісного простору у взаємодії з учнями. Для цього йде знайомлення з видами дистанцій і їх впливом на характер спілкування.

Заняття з педагогічної майстерності передбачають, що вже на першому курсі студенти мають володіти системою компетенцій, розвиток яких відбувається на подальших курсах:

- знання репертуару невербальної комунікації (мова тіла, міжособистісний простір, часова характеристика спілкування), шляхів досягнення зовнішньої виразності вчителя;
- уміння гідної самопрезентації, здатність управляти своїм зовнішнім виглядом, доцільно використовуючи невербальні засоби у спілкуванні;
- орієнтація в засобах виразності мовлення, здатність створювати образні бачення в педагогічній розповіді, демонструвати інтонаційну виразність повідомлення;
- знання вимог до техніки мовлення вчителя;
- володіння системою вправ для удосконалення техніки мовлення; здатність здійснювати самоаналіз професійного розвитку.

Досягти належного результату у розвитку зовнішньої техніки можливо, як показав досвід, за умови організації самостійної роботи студентів на заняттях та в процесі підготовки до них, а також завдяки індивідуальним творчим завданням, які включають : розробку й проведення педагогічної розповіді; добірку скоромовок і їх правильну демонстрацію; виконання ролей чергового вчителя, вчителя - візуалізатора, вчителя - контролера в організації взаємодії у навчальному процесі; виконання вправ на творчому заліку - педагогічному вернісажі "Хочу бути хорошим учителем".

Щорічні звіти студентів "Що я взяв з курсу "Основи педагогічної майстерності" засвідчують результати в уявленні першокурсника - майбутнього вчителя : "Курс допоміг усвідомити себе педагогом, поки що з маленької літери" (Ніна Р.), "Навчився працювати з аудиторією, триматися правильно перед нею" (Віктор А.), "Зрозуміла, що потрібно думати не лише про свій виступ, а про своїх слухачів : чи уважні вони, чи розуміють мене" (Ольга Х.). Робота на педагогічній практиці в школі підтвердила ці

ВИСНОВКИ.

Література

1. Макаренко А.С. Деякі висновки з мого педагогічного досвіду // Твори: В 7 т. — Т. 5. — К., 1954.
2. Основи педагогічної майстерності : Навчальна програма / Уклад. : І.А. Зязюн, І.Ф. Кривonos, Н.М. Тарасович. - К.: Богданова А.М., 2009. – 48 с.

СЕМАНТИЗАЦІЯ БІОЛОГІЧНИХ ТЕРМІНІВ У КУРСІ « БІОЛОГІЯ 7-11 »

Тимошенко Ю.В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Завдяки істинним знанням ти
будеш значно сміливішим і
досконалішим у будь-якій
роботі, ніж без них.

А. Дюрер

Кожен навчальний курс має свої внутрішні проблеми. І кожен учитель шукає свої шляхи їх розв'язання. Спробуємо визначити деякі проблеми курсу «Біологія 7-11».

Зацікавленість предметом виникає в учнів тільки тоді, коли вчитель викладає знання доступно, розкриває факти, явища в системі, цілісності, у взаємозв'язку. Біологія як навчальний предмет — це система понять, що розвиваються в логічній послідовності й перебувають у взаємозв'язку. Тому якість біологічної підготовки сучасного учня визначається, насамперед, якістю засвоєння провідних біологічних понять. Це визначає необхідність спеціально організованої пізнавальної діяльності. Основу змісту шкільної біології, як і будь-якого іншого навчального предмета, становлять поняття різного рівня узагальнення. Вони пов'язані між собою та утворюють систему. Виділення компонентів системи та встановлення зв'язків між окремими поняттями, що її утворюють, — актуальна проблема методики навчання біології, що розв'язується у межах розробки теорії розвитку біологічних понять.

Саме тоді вправи, пов'язані з поглибленням цих знань, дають учневі задоволення. Знання, здобуті власними силами, з цікавістю, є набагато ґрунтовнішими, ніж ті відомості, що їх сприйнято на слух, на перший погляд чи навіть завчено.

Міцне засвоєння понять може здійснюватися тільки в разі, якщо учні своєчасно і систематично володіють необхідним словниковим запасом, пізнають мову науки через засвоєння спеціальних термінів. Точне розуміння термінів дає можливість глибше проникнути в певну галузь науки, свідомо засвоювати її [2].

Процес оволодіння школярами понять, переведення їх у свій словниковий запас і вживання в мові має свої особливості і труднощі. Відсутність правильної роботи з формуванням понять в шкільній практиці, як правило, обумовлює термінологічну малограмотність дітей на письмі та в усному мовленні, нерозуміння мови навчальної дисципліни.

Утворення понять у свідомості учнів, теж заслуга вчителя, бо це все